

RADOJKA BALDIĆ-ĐUGUM

(I. II. 1950. - 26. II. 2010.)

ČA OD ČOVIKA OSTAJE?

Rođena prije šezdeset veljača, ove nas je napustila Radojka Baldić Đugum. Kaštelanska pjesnikinja, leksikografinja, lektorica, marljiva i ostrašćena skupljačica kaštelanskoga jezičnoga blaga izgubila je boj s teškom bolešću i utihnula, ona bi, vjerojatno, autoironično rekla: *fala in Bože*. Govor i riječ ono su u čemu je Radojka bila to što jest. Riječima je vladala u svakom smislu te ne čudi da se ogledala u pjesništvu (zbirka *Stari kvadri kaštelanski* 2000. te *Krakun o srca* u pripremi), pomnjivo je lektorirala *Kaštelanske zbornike*, ostale različite tekstove koji su joj samo dolazili pod ruku, lektorirala je u *Slobodnoj* i u *Nedjeljnoj Dalmaciji*, ustrpljivo je skupljala jezičnu građu vezanu uz stare kaštelanske obrte, običaje, proslave, pisala bajke, prevodila bajke s ruskoga... Neobičnu ljubav između Radojke i jezika potvrđuje i činjenica da joj je bolest oduzela glas, oduzela joj je ruku no nije joj oduzela riječ – ni do smrti, ni poslije nje.

U lingvističkom je smislu najvažnije djelo Radojke Baldić Đugum njezin rječnik *Beside kaštelanske*. Rječnik je nastao na temelju dvadesetogodišnjega autoričina rada. U tom je razdoblju prikupljala građu intervjuirajući kaštelanske ribare, težake, obrtnike, ispisivala ju je iz starih spisa i zapisa da bi na koncu nastao rječnik od oko 1200 stranica što je ukoričeno u 460 stranica knjige. Natuknice su u rječniku složene abecednim redom, prva je riječ *a!* ne! nije!, a zadnja *žvorak* 'čvoruga'. Brojem natuknica velik rječnik oplemenjen je i s nekoliko fotografija koje ilustriraju pojedinu natuknicu. Riječi koje se nalaze u rječniku odraz su kaštelanskoga života, uglavnom, onoga koji polako nestaje pod utjecajem suvremenoga života. U njemu su zapisani *stopru* 'tek, upravo', *pofe* 'dio samara', *stožit* 'okopavati vinograd na stog', *pravjat*, *povidit* te mnoge druge riječi koje su za suvremeni hrvatski jezik arhaične, zastarjele već i u kaštelanskim govorima, no još uvijek žive u govoru Radojke Baldić Đugum. Tomu sam i osobno svjedočila kad je gospođa Baldić Đugum govorila s ocem koji joj je došao popraviti nešto na terasi: *beside* kaštelanske bile su na *dilu* i nipošto nije bilo riječi o kakvoj prigodnoj manifestaciji govora ili o trenutnom folkloru: Radojka je s ocem govorila živim, općim, neobilježenim kaštelanskim govorom. Čula sam je da tako govori i lani u zagrebačkom tramvaju dok mi je pripovijedala kako joj je bilo na pregledu. Ponosno sam se okretala oko sebe da vidim čuju li ljudi oko nas tu ljepotu. Upravo takav kaštelanski govor zapisan je u rječniku *Beside kaštelanske* koji su 2006. izdali "Bijaći" Društvo za očuvanje kulturne baštine Kaštela i Muzej grada Kaštela. Autorica je nastavila prikupljati građu za novo izdanje rječnika, ali eto – nije ga doživjela. Možda bi se moglo prigovoriti rječniku da ima nekih nepotrebnih natuknica, tipa *stinit se* i *stimivat se* gdje je riječ o značenjski istom glagolu. Kao urednica toga rječnika mislim da je Radojka Baldić Đugum dobro odlučila ostaviti te primjere jer se iz njih vidi kako se tvori nesvršeni oblik glagola koji znači 'smrzavati'. Naime, kaštelanski bi bilo *smrzivati. Istražujući i druge hrvatske govore te hrvatsku pisanu baštinu može se zaključiti o odnosu i prostiranju sufiksa *-ivati* i *-avati* u hrvatskom jeziku, a poticaj

i potvrde za takva istraživanja nalazimo u ovom rječniku. Još je mnogo jezičnih pitanja na koje nam odgovor može pružiti rječnik *Beside kaštelanske*. U rječniku su domaće riječi protumačene ekvivalentom iz hrvatskoga standardnog jezika, gdje se i opisom značenja. Sve su natuknice akcentuirane, a gdje se donose i naglasna kolebanja koja su posljedica miješanja čakavske i novoštokavske akcentuacije. U rječniku nema oprimjerivanja natuknica što je i razumljivo jer bi taj golem posao oduzeo vrijeme, a ono, eto, našoj autorici nije išlo na ruku.

Radojka Baldić Đugum ponikla iz Staroga, ljubavljku posvećena Kaštilima, Dalmaciji i Hrvatskoj, za svoj je rad dobila i nagradu Grada Kaštela za izuzetan doprinos u promicanju kulturnog i društvenog života Kaštela. Nažalost, nagrade uvijek dođu negdje pred kraj života. Za života su Radojki nagrada bili divni prijatelji Marin i Mladen o kojima je rado govorila i koji su joj pomagali do zadnjega časa. Ljubav s kojom je govorila o sinu Tonu i unučicama Tonki i Morani neprisporodiva je.

Na koncu, odgovorit ćemo dragoj Radojki na pitanje koje je postavila u naslovu pjesme koju je napisala u svibnju 2009., nakon prvih bojeva s teškom bolešću: *Ča od čovika ostaje?* Od nje je ostao veliki kaštelanski rječnik, jedna objavljena i jedna neobjavljena zbirka poezije te golema etnološko-dijalektološka građa koju čine anegdote, poslovice i predaje Kaštela kojih sve više nema. Kroz sve to – Radojka će i dalje među nama biti.

Ivana Kurtović Budja